Keskusrikospoliisi

PL 285
01301 Vantaa

Lausunto

7.9.2020

Lakivaliokunnalle

KESKUSRIKOSPOLIISIN LAUSUNTO KOMISSION TIEDONANTO TOIMINTASUUNNITELMASTA KOSKIEN KOKONAISVALTAISTA EU:N TOIMINTAPOLITIIKKAA RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMISEN ESTÄMISESSÄ

Komission toimintasuunnitelma

Keskusrikospoliisin näkee toimintasuunnitelmassa esitetyt kehityssuunnat kokonaisuutena myönteisinä ja kannatettavina. Keskusrikospoliisin toiminnan kannalta keskeisimmät tavoitteet ovat kansallisille rahanpesun selvittelykeskuksille tarkoitetun koordinointi- ja tukimekanismin perustaminen sekä Unionin tason rikosoikeudellisten säännösten täytäntöönpano ja tietojenvaihdon tehostaminen. Rahanpesun torjunnan sääntelyn jatkokehityksen kannalta on tärkeää huolehtia, että sääntelystä ei kehity hyvin monitasoista (asetus, ns. minimidirektiivi, delegoitu säädös, kansalliset lait) ja siksi vaikeaselkoista.

Kansallisille rahanpesun selvittelykeskuksille tarkoitetun koordinointi- ja tukimekanismin perustaminen

Rahanpesun selvittelykeskusten toiminnan aikaisempaa parempi yhteensovittaminen ja toimintamallien ja toimintamahdollisuuksien yhdenmukaistaminen nähdään hyvänä kehityssuuntana. Komission tiedonanto sisältää ja kuvaa tälle koordinaatio- ja tukimekanismille useita hieman erilaisia tavoitteita. Tavoitteena on sekä toimintamallien yhdenmukaistaminen (lomakkeet, riittävät IT järjestelmät, toimivaltuudet, FIU.net järjestelmän ylläpito) mutta myös itse operatiivisten tehtävien aikaisempaa tehokkaampi hoitaminen (rajat ylittävä analyysi, tiedonvaihdon tehostaminen, FIU.net). Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että koordinaatio- ja tukimekanismia suunniteltaessa sen ensisijaisena tavoitteena on tukea rikosten ennalta estämistä, paljastamista ja selvittämistä, mikä on rahanpesun selvittelykeskusten luonteenomaisin tehtävä.

Tuki- ja koordinaatiomekanismin sijoittaminen ei saa vaikuttaa heikentävästi selvittelykeskusten pääsyyn nykyisellä tavalla hallinnolliseen, rikostorjunnalliseen ja taloudelliseen tietoon. Mekanismin sijoittumisessa ja tehtävissä on tärkeää huomioida selvittelykeskusten operatiivinen itsenäisyys, samanaikaisesti kun toimintaa pyritään yhdenmukaistamaan. Keskusrikospoliisi ei näe luontevana vaihtoehtona toiminnon sijoittamista valvojan yhteyteen mikä vaihtoehto on tiedonannossa tuotu esille. Nykyisellään omaksuttu rakenne, jossa selvittelykeskuksen toiminta on lähellä lainvalvontaviranomaisia, on nähty toimivaksi ratkaisuksi käytännössä.

Unionin tason rikosoikeudellisten säännösten täytäntöönpano ja tietojenvaihdon tehostaminen

Keskusrikospoliisi pitää tervetulleena tavoitteena tiivistää viranomaisten ja yksityisten sektorin toimijoiden välistä yhteistyötä ja toimintamallien luomista tähän työhön. Rahanpesun torjunnan olennainen osa on viranomaisten tiivis vuoropuhelu ilmoitusvelvollisten kanssa. Euroopan tietosuojavaltuutettu on lausunut osaltaan (Opinion 5/2020) viranomaisen ja yksityisen sektorin välisestä henkilötietojen käsittelystä (tietojen luovuttaminen ja vaihtaminen). Lisäksi tiedonannon mukaan komissio harkitsee EU-tasoisen ohjekirjan laatimista (Guidance). Keskusrikospoliisi on osaltaan juuri aloittamassa tällaista yhteistyömuotoa rahanpesulain mukaisten ilmoitusvelvollisten kanssa ja EU tason malli ja ohjekirja ovat omiaan tukemaan tämän toimintamallin edelleen kehittämisessä kansallisesti sekä selkiyttämään henkilötietojen käsittelyn rajoja näissä tilanteissa. Etenkin henkilötietojen käsittelylle ja tietosuojalle asetetut tiukat vaatimukset sekä tietojen luovuttamiselle rahanpesulaissa ja luottolaitoslaissa asetetut tiukat rajoitukset ovat tässä työssä keskeisiä haasteita. Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunnon mukaisesti erityisesti operatiivinen tiedonvaihto voi asettaa haasteita tietosuojalle. Myös Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä sen tehtäväkentän kannalta tämän seikan huomioimista ja tarkentamista.

Korkeariskiset kolmannet maat

Keskusrikospoliisilla ei ole lausuttavaa korkeariskisiä maita koskevan metodologian tai päivitetyn delegoidun asteuksen osalta. Keskusrikospoliisin käsityksen mukaan järjestelmä perustuu eri käsittelyvaiheiden jälkeen huolellisiin selvityksiin ja arviointiin siitä täyttääkö maa sille rahanpesun torjunnassa asetetut vaatimukset riittävällä tavalla.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Robin Lardot

Ylitarkastaja

Jenna Sundqvist